

**Economie de început
– în loc de cuvânt-înainte –**

„Economie = (...) 4. mod de întocmire, de orânduire a planului sau părților unei lucrări, ale unei scrieri, ale unei legi etc.; alcătuire, compoziție”,

*DEX, Editura Univers Enciclopedic,
București, 1998, p. 329*

*Parafrazând un cunoscut personaj caragialesc, „prezident-fundator al Societății Enciclopedice Cooperative «Aurora Economică Română»”, „din punct de vedere economic, stăm bine” și, când îmi permit să spun acest lucru, mă refer nu numai la vasta practică judiciară vizând infracțiunile **economic**e, care oferă interpretări nu numai diferite, dar și contradictorii asupra aceluiași probleme de drept, ci mai ales la complexitatea termenului în discuție, care dă posibilitatea să consideri o infracțiune economică nu numai spălarea de bani sau evaziunea fiscală, ci și încheierea unui contract prejudiciabil sau o neglijență în serviciu. Pentru că și aici problema se pune – cel puțin din perspectiva părților – „**economic**”, iar consecințele unor astfel de fapte provoacă uneori nu numai raționamentul juridic, dar și pe cel logic.*

*Am încercat să grupez câteva aspecte întâlnite în practica judiciară din perspectiva acestor considerații, iar rezultatul sper să ofere măcar „un început de dovadă scrisă ” că infracțiunile **economic**e în prezent nu mai sunt ce au fost.*

***Iulia Ciolă,**
Judecător, Tribunalul București*

Cuprins

Capitolul I. Infrațiuni de natură economică și/sau cu consecințe în domeniul economic, prevăzute în Codul penal	1
1. Furt de energie. Semnal TV. Valoare economică	1
2. Înșelăciune folosind internetul. Licitații frauduloase. Tentativă absorbită în infracțiunea consumată	3
3. Promisiune mincinoasă care stă la baza contractului dintre părți. Înșelăciune în convenții	20
4. Emiterea unui cec fără a avea disponibil în cont. Intenție de a înșela ce rezultă din împrejurări anterioare și posterioare emiterii cecului	30
5. Înșelăciune. Comunicare între autor și complici. Consecințe. Intenție directă	36
6. Înșelăciune. Rezoluții infracționale distincte. Concurs de infracțiuni. Inadmisibilitate	50
7. Bilet la ordin fără acoperire în contul bancar. Inaplicabilitatea dispozițiilor art. 215 alin. (4) C. pen.	57
8. Bilet la ordin. Fals în înscrisuri sub semnătură privată. Tentativă la infracțiunea de înșelăciune prin mijloc fraudulos	59
9. Înșelăciune. Folosirea de calități mincinoase. Pedepsă complementară prin care s-a interzis ocuparea funcției de administrator al unei societăți comerciale	66
10. Înșelăciune folosind mijloace frauduloase. Falsificare de cecuri. Concurs de infracțiuni	74
11. Caracterul continuat al activității infracționale. Consecințe asupra încadrării juridice. Înșelăciune cu consecințe deosebit de grave	83
12. Înșelăciune. Întrunirea elementelor constitutive ale unei alte infracțiuni decât cea cu care instanța a fost sesizată. Consecințe	85
13. Emitere de cecuri pentru a căror valorificare nu există disponibil bănesc. Atestarea de împrejurări necorespunzătoare adevărului. Consecințe	89

14. Emiterea unei file cec pentru care nu există disponibil în cont. Acțiune ulterioară încheierii și executării convenției dintre părți. Consecințe	91
15. Emiterea unui cec fără a avea provizia necesară. Informarea ulterioară a beneficiarului despre această împrejurare. Consecințe	97
16. Emiterea unui cec știind că pentru valorificarea lui nu există la data emiterii provizia sau acoperirea necesară. Înșelăciune cu cecuri. Distincție.....	110
17. Emiterea unui cec fără a avea provizia necesară. Scopul emiterii. Relevanța stabilirii acestuia.....	118
18. Emiterea unui cec pentru care nu există disponibil bănesc. Posibilitatea folosirii acestuia drept garanție. Răspunderea penală a emitentului.....	123
19. Înșelăciune în convenții. Nerespectarea obligațiilor contractuale. Faptă care nu e prevăzută de legea penală. Distincții	128
20. Infrațiuni de fals ce constituie mijlocul fraudulos al tentativei la infracțiunea de înșelăciune.....	139
21. Punerea în circulație de bancnote falsificate. Lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii.....	146
22. Fals în declarații. Înșelăciune. Concurs real.....	150
23. Fals în declarații. Lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii	155

Capitolul al II-lea. Infrațiuni de natură economică și/sau având consecințe în domeniul economic, prevăzute în legi speciale 159

24. Evaziune fiscală. Nedemnitătea de a exercita profesia de comerciant. Obligativitatea comunicării la oficiul registrului comerțului	159
25. Evaziune fiscală. Faptă prevăzută de legea penală. Persoana obligată a efectua evidențierile contabile	162
26. Evaziune fiscală. Prejudiciu neacoperit. Consecințe privind pedeapsa. Lege penală mai favorabilă	170
27. Evaziune fiscală. Sustragerea de la plata TVA-ului și a accizelor. Consecințe asupra soluționării laturii civile a cauzei.....	172

28. Bancrută frauduloasă. Neîndeplinirea scopului diminuării activelor societății. Relevanță.....	194
29. Infrațiuni prevăzute în Legea nr. 31/1990. Folosirea cu rea-credință a bunurilor sau creditului de care se bucură societatea. Principiul oficialității. Lipsa autorizării adunării generale. Consecințe	210
30. Societate în stare de lichidare judiciară. Înstrăinarea unor bunuri din patrimoniul acesteia. Consecințe	212
31. Aprobarea plății dividendelor în avans. Consecințe asupra exercițiului financiar	222
32. Divulgare de informații ce nu sunt destinate publicității. Infrațiuni economice asimilate infracțiunilor de corupție	227
33. Înșelăciune cu privire la calitatea mărfurilor. Concurență neloială. Concurs de infracțiuni	235
34. Infracțiune de uz de fals specific vamală. Inaplicabilitatea dispozițiilor art. 183 din Legea nr. 141/1997.....	237
35. Declarații false făcute autorităților vamale. Tranzacții fictive. Restituire nelegală de TVA. Spălare de bani. Încadrare juridică	260
36. Plată cu cărți de credit. Punere în circulație de instrumente de plată electronice falsificate. Utilizarea neautorizată a datelor de identificare de pe card	281

**Capitolul al III-lea. Situații ivite în cursul urmăririi
penale și/sau al judecății ce țin
de specificul infracțiunilor
economice 298**

37. Infracțiuni economice. Acte de urmărire penală și acte de control economic. Distincții	298
38. Înșelăciune. Neexecutarea obligațiilor contractuale. Lipsa intenției de a înșela. Consecințe.....	308
39. Falsificare de timbre fiscale. Infracțiune de prejudiciu. Necitarea la instanța de fond a Ministerului Finanțelor. Împrejurare invocată de inculpat în apel	312
40. Delapidare. Fals în înscrisuri sub semnătură privată. Dispoziții privind procedura de judecată. Rolul activ al	

	instanței. Obligativitatea efectuării cercetării judecătorești	318
41.	Evaziune fiscală. Prescripția răspunderii penale. Cauză facultativă de stingere a acțiunii penale. Relevanța atitudinii procesuale a inculpatului.....	326
42.	Evaziune fiscală. Înșelăciune. Folosirea cu rea-credință a creditului unei societăți. Societăți comerciale implicate în raporturi juridice cu inculpatul. Reprezentarea acestora în procesul penal de către inculpat. Consecințe	330
43.	Infrațiune economică. Probe pe care se întemeiază acuzațiile aduse inculpatului. Obligativitatea analizării lor de către instanță.....	363
44.	Înșelăciune. Stabilirea certă a prejudiciului. Rol activ. Lămurirea cauzei sub toate aspectele. Necesitatea efectuării unei expertize contabile pentru stabilirea prejudiciului.....	367
45.	Solicitarea de a se efectua expertiză contabilă în cazul infrațiunilor de prejudiciu. Condiții privind admisibilitatea cererii	371
46.	Decontare ilegală de cupoane agricole. Expertiză contabilă. Obiective care exced competenței expertului sau nu lămuresc împrejurări esențiale ale cauzei. Consecințe.....	383
47.	Plângere împotriva soluției procurorului de netrimitere în judecată. Limitele între care instanța urmează să se pronunțe. Relevanța împrejurării că soluția de netrimitere în judecată vizează infrațiunea de favorizare a infractorului.....	390
48.	Infrațiune de evaziune fiscală absorbită în conținutul constitutiv al infrațiunii de falsificare de timbre, mărci sau de bilete de transport. Nelegalitatea soluției de achitare.....	397
49.	Caracterul continuat al infrațiunii reținut în considerentele hotărârii. Infrațiune simplă reținută în dispozitiv. Nesoluționarea fondului cauzei	408
50.	Înșelăciune în convenții. Concurs de infrațiuni. Relevanța stabilirii raportului mijloc-scop între acțiunile ce fac obiectul concursului.....	420

Capitolul al IV-lea. Particularități ale soluționării acțiunii civile în cazul infracțiunilor economice 426	
51. Înșelăciune. Dobânzi. Penalități. Acordare. Distincții	426
52. Înșelăciune. Infracțiune de prejudiciu. Soluționarea acțiunii civile. Obligarea inculpatului, în solidar cu partea responsabilă civilmente, la despăgubiri către partea civilă. Irelevanța împrejurării că a intervenit compensarea datoriilor părții civile.....	428
53. Spălare de bani. Confiscare specială. Condiții privind dispunerea de măsuri asigurătorii. Calitatea de parte responsabilă civilmente	440
54. Evaziune fiscală. Măsură asigurătorie. Condiții pentru luarea acesteia	444
55. Neglijență în serviciu. Neîncheierea culpabilă a unor contracte. Prejudiciul cauzat	449
56. Înșelăciune în convenții. Bună-credință. Consecințe asupra restabilirii situației anterioare.....	456
57. Evaziune fiscală. Societate comercială parte civilă și parte responsabilă civilmente în aceeași cauză. Infracțiune cu subiecte pasive multiple.....	471
58. Înșelăciune prin emitere de cecuri fără acoperire. Societate comercială aflată în stare de dizolvare/lichidare. Consecințe asupra soluționării acțiunii civile.....	478
59. Infracțiune de prejudiciu. Judecarea separată a laturii penale de cea civilă a cauzei. Consecințe asupra încadrării juridice	493
60. Infracțiuni economice. Introducerea în cauză a părții civile ulterior citirii actului de sesizare. Greșita respingere ca tardivă a acțiunii civile. Consecințe.....	495
Capitolul al V-lea. Măsuri preventive. Condiții pentru luarea acestora în cazul infracțiunilor economice 507	
61. Infracțiuni economice. Măsura preventivă a obligării de a nu părăsi țara. Organul judiciar competent a o dispune.....	507

62. Evaziune fiscală. Apartenență la un grup de crimă organizată. Spălare de bani. Măsură preventivă. Indicii temeinice. Probe.....	513
---	-----

Index alfabetic	521
------------------------------	------------

Capitolul I

Infrațiuni de natură economică și/sau cu consecințe în domeniul economic, prevăzute în Codul penal

I. Furt de energie. Semnal TV. Valoare economică

C. pen., art. 208 alin. (1) și (2)

Fapta inculpatului de a sustrage cu ajutorul unei instalații improvizate semnal TV întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 208 alin. (2) raportat la art. 208 alin. (1) C. pen., deoarece semnalul video reprezintă o energie electromagnetică ce poate fi măsurată, unitatea de măsură folosită fiind MHz; această energie are valoare economică determinată, în principal, de cheltuielile pentru captarea, prelucrarea și retransmiterea semnalului.

*C.A. Craiova, Secția penală, decizia nr. 930 din 7 iulie 2004,
în Indaco Lege 4.3, www.indaco.ro*

Prin sentința penală nr. 6087 din 16 decembrie 2003, Judecătoria Târgu Jiu, în baza art. 11 pct. 2 lit. a) raportat la art. 10 lit. b) C. proc. pen., a achitat pe inculpatul B.A. pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 208 alin. (2) raportat la art. 208 alin. (1) C. pen., cu aplicarea art. 41 alin. (2) C. pen.

În esență, pentru a hotărî astfel, prima instanță a reținut următoarea situație de fapt:

Reprezentanții părții civile SC R.C.S. SA București, punctul de lucru Târgu Jiu, împreună cu lucrători din cadrul poliției, au depistat la adresa la care locuia inculpatul o improvizatie ce făcea posibilă sustragerea semnalului TV de la cutia de distribuție montată în casa scării blocului.

Mai exact, a fost identificat un cablu lițat foarte subțire montat în centrul unei mufe, care, printr-un orificiu, era tras în camera din

apartamentul în care locuiește inculpatul, prin acesta sustrăgându-se semnal TV.

Prejudiciul cauzat părții civile a fost evaluat la suma de 6.826.400 ROL, acesta reprezentând contravaloarea energiei magnetice sustrate (semnal TV), la care se adăugau unele cheltuieli făcute ca urmare a întreruperii semnalului TV transmis abonaților, cât și costul abonamentului pentru perioada de 36 luni anterioare constatării faptelor.

Apreciind asupra probatoriului administrat, instanța de fond a stabilit că fapta imputată inculpatului nu este prevăzută de legea penală, adoptând, în consecință, o soluție corespunzătoare de achitare, cu motivarea că semnalul TV vizează energia electromagnetică și că aceasta nu are valoare economică proprie, fapt rezultat din împrejurarea că semnalul respectiv nu poate fi cuantificat, măsurat.

Pe de altă parte, instanța de fond a mai stabilit că prejudiciul invocat de partea civilă decurge doar din contractul de prestări servicii, fiind rezultatul încălcării unor dispoziții ale acestuia.

Împotriva sentinței primei instanțe a declarat apel Parchetul de pe lângă Judecătoria Târgu Jiu, criticând-o pentru nelegalitate și netemeinicie, în sensul că atât situația de fapt reținută, cât și soluția de achitare a inculpatului sunt greșite, întrucât energia electromagnetică poate constitui obiect material pentru infracțiunea de furt prevăzută de art. 208 alin. (2) C. pen., energie ce are o valoare economică proprie, posibil de determinat.

Apelul declarat de parchet a fost respins ca nefondat, prin decizia nr. 155 din 10 martie 2004 a Tribunalului Gorj, instanță care, integral, și-a însușit motivarea dată soluției de către instanța de fond, pe care a apreciat-o ca fiind legală și temeinică.

Criticând în recurs hotărârile anterioare, Parchetul de pe lângă Tribunalul Gorj a invocat cazul de casare prevăzut de art. 385⁹ pct. 16 C. proc. pen., sub aspectul că greșit a fost achitat inculpatul pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 208 alin. (2) raportat la art. 208 alin. (1) C. pen., cu aplicarea art. 41 alin. (2) C. pen., susținând, în esență, că, dimpotrivă, semnalul TV constituie o energie cu valoare economică proprie.

Recursul declarat a fost apreciat ca fondat, curtea stabilind că în cauză este aplicabil cazul de casare prevăzut de art. 385⁹ pct. 16 C. proc. pen., întrucât atât instanța de fond, cât și instanța de apel, după valorificarea probatoriilor, au adoptat soluții greșite cu privire la inculpat, apreciind că fapta acestuia nu este prevăzută de legea penală.

În realitate, a stabilit curtea, semnalul video complex color SUCC reprezintă o energie electromagnetică ce poate fi măsurată, unitatea de măsură folosită fiind MHz; această energie are valoare economică determinată, în principal, de cheltuielile pentru captarea, prelucrarea și retransmiterea semnalului.

Faptul că acest semnal electromagnetic nu poate fi înmagazinat, depozitat etc. nu are nicio semnificație asupra naturii sale, el fiind, în esență, o energie pentru producerea căreia se înregistrează cheltuieli cu materia primă, cu personalul ș.a.

Pentru a avea acces la anumite programe și pentru a obține dreptul de retransmisie a acestora prin fir, cablu, fibră optică sau fără fir, inclusiv prin satelit, partea civilă SC R.C.S. SA București plătește drepturile de autor, precum și taxe pentru obținerea unor recepții, cu alte cuvinte, sume de bani ce trebuie să se regăsească în prețul abonamentului pe care urmează să-l plătească fiecare client beneficiar.

Prin urmare, în considerarea acestor argumente, după admiterea recursului, potrivit art. 385¹⁵ pct. 2 lit. d) C. proc. pen., și casarea hotărârilor anterioare, în rejudecare, s-a reținut față de inculpat infracțiunea prevăzută de art. 208 alin. (2) raportat la art. 208 alin. (1) C. pen., cu aplicarea art. 41 alin. (2) C. pen.

Însă s-a apreciat că fapta săvârșită de inculpat, prin atingerea minimă adusă valorilor apărute de lege, cât și prin conținutul ei concret (prejudiciul cauzat fiind relativ mic, de 6.826.400 ROL), este în mod vădit lipsită de importanță, neprezentând pericolul social al infracțiunii mai sus descrise, în cauză fiind reținute dispozițiile art. 18¹ C. pen., în raport de care, cu privire la inculpat, a fost adoptată în recurs o soluție de achitare potrivit art. 11 pct. 2 lit. a) raportat la art. 10 lit. b¹) C. proc. pen.

2. Înșelăciune folosind internetul. Licitații frauduloase. Tentativă absorbită în infracțiunea consumată

C. pen., art. 20, art. 41 alin. (2),
art. 215 alin. (1), (2), (3)

Faptele inculpatului de a încasa sume de bani transferate de către părțile vătămate pe numele său, de a intermedia transferul unor sume de bani cu aceeași proveniență ilicită, folosind o carte de identitate falsificată și prin toate aceste acțiuni sprijinind în mod repetat activitatea de organizare a unor licitații frauduloase

pe internet, întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 26 raportat la art. 215 alin. (1), (2), (3) și art. 291 C. pen., cu aplicarea art. 41 alin. (2) C. pen., care va absorbi în conținutul său și tentativa la aceeași infracțiune, constând în fapta de a pune la dispoziția autorului numele și adresa pentru a fi folosite pentru livrarea banilor, a căror expediere nu a fost dovedită în cauză.

Trib. București, Secția I penală, decizia nr. 927 din 9 noiembrie 2006, nepublicată

Prin sentința penală nr. 1615 din 24 august 2006, pronunțată de Judecătoria Sectorului 4 București, în dosarul nr. 7642/2004, în baza art. 11 pct. 2 lit. a) raportat la art. 10 lit. c) C. proc. pen., s-a dispus achitarea inculpatului P.M.C. pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 215 alin. (1), (2), (3) C. pen., cu aplicarea art. 41 alin. (2) C. pen.

S-a constatat că inculpatul a fost reținut preventiv de la 23 ianuarie 2004 la 24 ianuarie 2004.

În baza art. 26 raportat la art. 215 alin. (1), (2), (3) C. pen., cu aplicarea art. 41 alin. (2) C. pen., a fost condamnat inculpatul M.G.M. la pedeapsa de 3 ani și 2 luni închisoare.

S-a făcut aplicarea art. 71-64 lit. a)-b) C. pen. În baza art. 291 C. pen., cu aplicarea art. 41 alin. (2) C. pen., a fost condamnat inculpatul M.G.M. la pedeapsa de 6 luni închisoare.

S-a făcut aplicarea art. 71-64 lit. a)-b) C. pen.

În baza art. 33 lit. a) raportat la art. 34 lit. b) C. pen., s-au contopit pedepsele de 3 ani și 2 luni închisoare și 6 luni închisoare, inculpatul având de executat pedeapsa rezultantă de 3 ani și 2 luni închisoare.

S-a făcut aplicarea art. 71-64 lit. a), b) C. pen.

S-a constatat că inculpatul a fost cercetat fiind arestat în altă cauză.

În baza art. 26 raportat la art. 215 alin. (1), (2), (3) C. pen., cu aplicarea art. 41 alin. (2), art. 74 lit. a) raportat la art. 76 lit. e) C. pen., a fost condamnată inculpata P.A.G. la pedeapsa de 2 închisoare.

În baza art. 81 C. pen., s-a suspendat condiționat executarea pedepsei pe un termen de încercare de 5 ani.

S-a făcut aplicarea art. 359 C. proc. pen.

În baza art. 14 raportat la art. 346 C. proc. pen., coroborat cu art. 998-999 C. civ., au fost obligați inculpații M.G.M. și P.A.G., solidar, la despăgubiri materiale către părțile civile: A.J. 1.367 dolari

SUA, D.C. 822 dolari SUA, Z.S. 650 dolari SUA, W.R.B. 3.800 dolari SUA, și pe inculpatul M.G.M. la despăgubiri materiale către partea civilă A.C. în cuantum de 600 dolari SUA.

S-au respins pretențiile părții civile K.V.T. la despăgubiri materiale în cuantum de 3.141 dolari SUA, ca neîntemeiate.

S-a respins cererea formulată de Ministerul Public privind confiscarea de la inculpata P. a sumei de 4.491 dolari SUA și de la inculpatul M.G.M. a sumei de 11.054 dolari SUA.

În baza art. 348 C. proc. pen., s-a anulat cartea de identitate eliberată de D.G.E.I.P., D.E.P., la 9 iunie 2002 pe numele D.A.

În baza art. 191 alin. (1) C. proc. pen., a fost obligat fiecare dintre inculpați la câte 5.000.000 ROL cheltuieli judiciare către stat.

Pentru a se hotărî astfel, instanța de fond a reținut că, în cursul anului, părțile vătămate D.C., A.J., Z.S., W.R.B., A.C., K.V.T., cetățeni americani, au formulat plângeri adresate autorităților statului român cu privire la săvârșirea prin intermediul unor site-uri lansate de internet, în cadrul unor licitații privind vânzarea unor bunuri, a unor fapte de înșelăciune de către cetățeni români. Toate persoanele reclamau aceeași modalitate de operare, și anume acceptarea unor oferte avantajoase fie ca preț, fie prin calitatea produsului, lansate prin intermediul site-urilor specializate pentru licitații, precum Ubid, plata prețurilor convenite prin intermediul serviciului Western Union și prin nelivrarea produselor achiziționate. Conform uzanțelor, la deschiderea licitațiilor, vânzătorul, persoană fizică ori juridică, indică produsul oferit spre vânzare, caracteristicile acestuia, prețul de pornire, precum și adresa de contact, e-mail, telefon fix etc. După închiderea licitației și stabilirea cumpărătorului, între acesta și vânzător era inițiată o corespondență prin e-mail pentru perfectarea detaliilor vânzării-cumpărării, respectiv prețul ferm, condițiile și modalitățile de plată, condițiile de livrare, termenul de livrare, garanții pentru transport etc.

Astfel, la data de 8 mai 2002, partea vătămată D.B.C. a sesizat organele de urmărire penală cu privire la plata, la data de 8 mai 2002, prin intermediul Western Union, a sumei de 822 dolari SUA, reprezentând contravaloarea unui aparat stereo către P.A.G., la prețul de 760 dolari SUA, diferența reprezentând plata taxelor de expediere a sumei menționate. Din actul aflat la dosar rezultă că suma de 760 dolari expediată de partea vătămată a fost ridicată de inculpata P.A.G. la data de 9 mai 2002.